

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes De Actibus Humanis

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum & Græcensis, 1716

§. I. Ad quænam actuum genera revocantur peccata interna, & quæ series actuum regulariter interveniat, dum internè peccamus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39981

pria cuiusvis actus, sive interni sive externi) sunt eadem potentia quæ dictos actus eliciunt, & respiciunt. Unde malitia formalis solum denominative convenit actibus potentiarum distinctarum à voluntate e. g. in intellectu malis cogitationibus, suspicionibus, iudicijs temerarijs, hæresi &c. in sensitiva phantasiæ imaginationi turpi; in sensualitate, seu appetitu sensitivo appetitionibus rerum malarum, delectationi morosæ præsertim venereæ; in potentijs, & membris externis, ut illicita, aut ex fine illicito

voluntariè videre, audire, gustare, loqui, tangere, ambulare. Ratio est, quod formalis malitia sit ipsissima actualis libertas formalis, hæc autem immediate recipitur in sola voluntate, ab illa velut forma extrinseca actus cæterarum potentiarum libere imperati extrinsece dominantur liberi, ac peccaminosi. Expedita prima parte articuli, de secunda copiosius est agendum, quæ cum plurima complectatur, eam in plures

§§. charitatis gratia partemur.

§. I.

*Ad quenam actuum genera revocantur peccata interna,
& quæ series actuum regulariter interveniat,
dum interne peccamus.*

798. **O**Rdior à secundo. Primo, sensus externus per suum actum v. g. visionis, aut auditionis &c. aut alia causa excitat in potentia imaginativa imaginationem objecti sensibilis, delectabilis, aut huic contrariam puta molesti. Imaginatio ob naturalem, quam habet cum intellectu connexionem producit sui speciem impressam, quæ cum eodem intellectu de eodem objecto sensibili efficit cogitationem, seu cognitionem, & primo quidem secundum rationem inferiorem quatenus intellectus illud objectum cognoscit præcise ut est delectabile sensui, aut molestum, deinde secundum

rationem superiorem, seu ut est peccatum per *nu.* 797.

Secundo, ex imaginatione phantasiæ in appetitu sensitivo pro varietate objecti sensibilis nascitur amor, vel odium; delectatio, aut tristitia, aut motus iræ &c.

Tertio, sequitur in intellectu cogitatio proponens idem objectum modo proxime insinuato.

Quarto, ad propositionem factam ab intellectu sequitur in voluntate motus similis facto motui in appetitu sensitivo, nempe amoris, aut odij &c. qui si feratur in objectum præcise ut propositum secundum

dum rationem inferiorem, caret peccato: si vero tendat in illud ut propositum secundum rationem superiorem, velut contrarium legi, ac rectæ rationi, motus voluntatis est illicitus, isque efficax, aut inefficax consensus dicitur. Vide actuum voluntatis species plerasque efficaces, ac inefficaces declaratas a num. 512. ad 520. De consensu autem à num. 537.

Actuum allata series exemplificatur: delectatur quis re mala e.g. copula. Actus primus est imaginatio orta ex speciebus sensitivis copulæ versans circa illam tanquam sibi præsentem. Secundus actus est delectatio appetitus sensitivi commovens in carne Spiritus genitales. Tertius actus intellectus cogitans copulam, & de ea discurrens. Quartus est actus voluntatis copulam, vel concupiscens, & dicitur desiderium, vel præteritam approbans, & dicitur gaudium: vel præcisè voluntas sibi complacet in ipsa copula sine consensu in opus, & dicitur morosa delectatio.

Exemplum aliud in objecto molesto: Petrus loquitur contumeliosè contra Paulum: hic auditis contumelijs concipit imaginationem, quæ representat easdem, ut molestas, hinc appetitus sensitivus irascibilis insurgit adversus Paulum: sequitur mox intellectus exhibens gravitatem injuriæ concludit ultionem: hinc, si voluntas consentit in vindictam, dicitur propositum, aut desiderium; si vero simplici complacentiâ se occupet circa vindictam quin eam intendat inferre, hæc complacentia vocatur delectatio morosa.

799. Ex his deduco primam partem §, videlicet omnia peccata interna revocari ad triplicis generis actus voluntatis, ad gaudium, desiderium, & delectationem morosam. Ratio quia omne peccatum internum, aut est voluntas approbans malum præteritum, & sic est gaudium, aut est intentio efficax seu propositum opere explendi absolutè, aut conditionatè, & sic est desiderium efficax absolutum, vel conditionatum (quod malitiam desumit ab objecto suo, ac omnibus hujus circumstantijs prævisis; à quo probabiliter non differt specie desiderium inefficax per num. 587. ubi tamen dixi opinionem oppositam stantè per specifica diversitate esse tutam) aut est deliberata de re illicita complacentia, vel de licita displicentia, & dicitur delectatio morosa sic dicta non à mora temporis, cum momentaneè fieri possit, sed quod appetitus immoretur, sive quiescat in ipsa objecti delectabilitate, quin ultra progredi intendat.

A multis cum gaudio confunditur apud Sanch. lib. 1. Decal. cap. 2. n. 32. at esse inter se diversa præcipuè in materia venerea notant RR. Theologi apud Cardenas *Crisis Theolog. D. 41. num. 21.* quia potest quis aliquid approbare, quin eo se oblectet exemplo Christi summe gaudentis se pro mundi redemptione pati, & tamen non delectabatur morte, sed tristabatur, quæ tristitia fuit non in solo sensitivo appetitu, sed etiam in voluntate Pal. p. 1. tract. 2. D. 2. p. 10. §. 2. num. 6. in eo discriminans gaudium à delectatione, quod illud sit complacentia approbativa boni possessi, tendatque in rem prout est in se, delectatio vero non

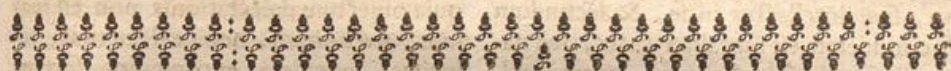
non respiciat rem prout est in se, sed prout sibi est utilis, & conveniens, ac de ea ut sic delectatur. Facendum tamen est, quod juxta S. Th. 1. 2, q. 31. art. 3. in Corp. gaudium sit quaedam species delectationis per n. 515.

Delectatio morosa in eo differt à desiderio inefficaci, quod hoc tendat in objectum futurum sitque reperibile sine delectatione, & vicissim, delectatio vero fertur in objectum praesens, unde cum affectus praesens, qui fertur e.g. in fornicationem, ut praesentem, magis mentem inebriet, quam affectus, qui fertur

in fornicationem ut futuram, siquidem magis animum titillat objectum praesens, quam absens, idcirco morosa delectatio caeteris paribus magis opponitur castitati in re venerea, quam inefficax desiderium; efficax vero est gravius delectatione, quia illud quantum est de se fertur ad actualem fornicationem ut est in se, nec praescindit à circumstantijs, secus delectatio morosa, ac secundum aliquos etiam desiderium inefficax, quos lege citatos n. 587.

Versu Respondeo primo. Unde hi duo affectus sunt pares in caeteris

Card. n. 59.

§. II.

An sit licita morosa delectatio de cogitatione rei malae?

800. **M**orosa delectatio est simplex complacentia voluntaria de re licita, aut illicita sine intentione eam opere implendi: definitio colligitur ex n. 799.

Cogitationes sunt aliae imaginativae de rebus malis, quas elicit phantasia, seu sensus internus communis; aliae intellectus, seu Spirituales. Utraque est Speculativa, aut practica; utriusque natura est declarata à num. 82. Haec cogitationis divisio est scitu necessaria praesertim in materia venerea; ut fute ibi ostensum est.

Ad cogitationes imaginativas excitantur in appetitu sensitivo passiones, seu

alterationes: quaedam sunt vel mere naturales ex naturalium qualitatum dispositione, ut calere, frigere, famere, sitire, pigrescere, torpescere. Aliae sunt sensuales; has excitat imaginatio proponens objectum oblectans, aut contrarium molestandans: hujusmodi motus in appetitu sensitivo excitati sunt communes hominibus, & brutis. Motus vero excitati in appetitu rationali ad cogitationem intellectus, qua idem objectum conveniens rationi, representatur, dicuntur rationales, ut motus amoris, odij, tristitiae, irae, delectationis &c.

Tam sensuales, quam rationales sunt triplicis generis: motus primo primi,

Eccc 3

mi,